

op

Sluttrapport

Rehabilitering av Gamle Moss Vannverk Gbnr. 2/923, Moss Kommune

I forbindelse med feiringen av Moss bys 300 års jubileum i 2020 ønsket Mossefossens Venner å gi byen en gave i form av et rehabilitert Gamle Moss Vannverk. Målsettingen var å ferdigstille oppussingen i god tid før kulturdagene i september 2020 hvor en rekke kulturbygg i byen vil bli tilgjengelig for omvisning.

Fylkeskonservatoren i Østfold Fylkeskommune utarbeidet i februar 2018 en tilstandsrapport av bygget med innhold, samt forslag til nødvendig rehabilitering og tiltak for å stoppe videre forfall. Med utgangspunkt i denne rapporten besluttet Mossefossens Venner å etablere et rehabiliteringsprosjekt i foreningens regi.

Pristilbud ble innhentet fra firmaene Murmester Lasse Holst AS samt ByggTeknikk AS som underlag for utarbeidelse av budsjetter til gjennomføring av følgende 4 delprosjekter:

Delprosjekt 1: Omlegging av utvendig blikktak på transformatorrom

Delprosjekt 2: Innvendig oppussing av transformatorrom

Delprosjekt 3: Utvendig reparasjon og oppussing av vegger samt tak over pumperom

Delprosjekt 4: Innvendig oppussing og reparasjon av pumperommets tak og vegger samt sandblåsing og preservering av mekanisk utstyr.

Totalbudsjettet for gjennomføring av alle delprosjektene inklusive prisjustering samt uforutsette tilleggsarbeider ble estimert til NOK 1.020.000,-

Etter en omfattende søknadsrunde ble prosjektet i tillegg til foreningens eget bidrag tilgodesett med midler fra følgende sponsorer:

Mossefossens Venner	150.307,-
Moss Kommune	64.000,-
Østfold Fylkeskommune	30.000,-
Fortidsminneforeningen	150.000,-
SpareBank 1 Stiftelsen Østfold Akershus	250.000,-
UNI Stiftelsen	200.000,-
Viken Fylkeskommune	40.000,-
Kulturminnefondet	<u>150.000,-</u>
	1.034.307,-

Revidert og godkjent regnskap viser at totalprosjektet er gjennomført med en overskridelse på kr. 14.307,- i forhold til budsjett. Merkostnadene er dekket av Mossefossens Venner.

Korona epidemi til tross, rehabiliteringen ble fullført medio juli 2020 og bygget fremstår nå i en god restaurert tilstand som forhindrer videre forfall.

I det restaurerte transformatorrommet planlegges det nå en utstilling av vannverks- og brannvernhistorien i Moss. Utstillingen vil rettes mot skoleungdom spesielt, men vil også være tilgjengelig for alle generelt.

Utstillingen sponses blant andre av Jubileumskomiteen 2020.

Gjennomføringen av prosjektet har gått som planlagt, dog med unntak for involvering av elever fra bygningsteknisk linje på Malakoff Videregående skole i Moss. Intensjonen var å formidle bruk av gamle byggeskikker og byggematerialer under restaureringen, men grunnet nedstenging av skolene og begrensninger innført med hensyn til sammenkomster ble ikke elevene involvert. Dog ble det før nedstengingen gjennomført en omvisning med elever og lærere fra to klasser hvor restaureringsarbeidene ble presentert.

Restaureringsarbeidene er utført av firmaene Murmester Lasse Holst AS og ByggTeknikk AS som begge innehar nødvendig kompetanse og sertifisering «Sentral godkjenning med tiltaksklasse 2 for verneverdige bygg» som kreves for oppussingsarbeider på denne type bygninger.

Under prosessen er Fylkeskonservatoren ved antikvar Stefan Ädel ved Østfold (senere Viken) Fylkeskommune kontinuerlig involvert ved blant annet flere befaringer.

Restaureringsarbeidene har vært delt inn i 4 Delprosjekter som følger:

Delprosjekt 1 : Omlegging av utvendig blikktak på transformatorrom

Nytt 30 m² Zink båndtekket utvendig tak, 6 meter Zink takrenner samt 15 meter Zink gavelbeslag er lagt av Byggmester Rune Pettersen A/S.

Delprosjekt 2: Innvendig oppussing av transformatorrom

Hull i teglvegger og manglende fuger er utbedret. I taket er det montert styrofoam med etterfølgende STO puss. Etter påføring av kalkvann er tak og vegger påført 4 lag med kostepuss av typen Rødvig Kulekalk. Gulvet er etter småreparasjoner påført 20 mm flytstøp.

Ett vindu samt to ståldører er skiftet ut, dørene er malt sorte.

Arbeidene er utført av Murmester Lasse Holst og ByggTeknikk AS.

Delprosjekt 3: Utvendig reparasjon og oppussing av vegger samt tak over pumperom

Rehabiliteringen av murverk på fasade er utført i henhold til antikvariske prinsipper, dvs. det er tatt hensyn til riktig materialvalg samt fremgangsmåte.

På gavlveggen mot sør (mot Lilleelv) er fugene frest ut og spekket opp med kalk utført med «pølsespekk». Felt under åpning (som nå er lukket med lemmer) er sekkeskurt i tidsriktig utførelse i samsvar med anvisning fra antikvar. Opprinnelig var denne delen av bygget innsmurt med kjære eller lignende på grunn av vannmengden veggen ble eksponert for. I dag er dette ikke tilfelle og veggen står derfor nå uten denne behandlingen.

Tegl i felt i dårlig forfatning er byttet ut med tidsriktig tegl og spekket på nytt med «pølsespekk».

Metallflenser, bolter og skruer, samt vannreguleringskomponent på sydsiden er sandblåst og malt. Mossefossens Venner har fremskaffet gamle teglsteiner av samme type som brukt ved oppføringen av bygningen i 1876. Tak- og teglstein er skaffet tilveie ved ivaretagelse av rivningsmaterialer fra ett spesifikt bygg i «Nyquistbyen» i Moss oppført i samme tidsperiode.

Prosjektet er gjennomført med bruk av kalkmørtel av type NHL 3,5-04 Grønn (Einar Stange) brukt til både spekkarbeider, innmuringer samt sekkeskuring iht. leverandørens anvisninger. Fasaden ble jevnlig vannet under tørketiden og før utførelse. Dette for å unngå en mulig lavere kvalitet på kalken grunnet uttørking og heft.

På taket over pumperommet foran inngang til transformatorrommet er det utført en påstøp med formål å forhindre vanninntrenging i pumpe- og transformatorrom. Arbeidene er utført av Murmester Lasse Holst AS.

Delprosjekt 4: Innvendig oppussing og reparasjon av pumperommets tak og vegger samt sandblåsing og preservering av mekanisk utstyr.

Hull i teglveggene er utbedret med tidsriktig teglstein og kalkmørtel før tynn kostepuss i nødvendig omfang ble påført. Taket (kappehvelv) er utbedret med kalkmørtel før påføring av kalkvann som grunnskjikt. Det er kun benyttet NHL 3,5-04 som kalkmørtel. Kappehvelvet og veggene er deretter kalket 4 ganger med Rødvig Kulekalk.

Murmester Lasse Holst AS har vært utførende for arbeidene i pumperommet.

Gamle Moss Vannverk fremstår nå som et godt bevart kulturminne fra byens første vannforsyningssystem. Som et ledd i arrangementene for Moss Bys 300-års jubileum vil Mossefossens Venner stå for en omvisning av vannverket under kulturminne uka som avholdes i september 2020. Senere vil det restaurerte transformatorrommet bli brukt som utstillingslokale med tema rundt vannforsyningen i Moss, etableringen av byens faste brannvesen samt betydningen av Morsavassdraget for utviklingen av Moss som industriby.

Det vil bli lagt særlig vekt på å legge forholdene til rette for omvisning av skoleklasser som en del av historieformidlingen om utviklingen av Moss fra etableringen av byens første vannverk i 1876 og frem til i dag.

Mossefossens Venner takker for all den velvilje og økonomisk støtte som er gitt oss i forbindelse med rehabiliteringen av Gamle Moss Vannverk.

Vi skylder også en stor takk til antikvar Stefan Ädel ved Avdeling Kulturarv, Viken fylkeskommune for uvurderlig faglig bistand før og under gjennomføring av prosjektet.

Vårt formål er å ivareta, samt formidle historien om virksomhetene i og rundt Morsavassdraget, inklusive Fossen og Mosseelva. Uten den økonomiske støtten fra bidragsyterne ville foreningen ikke evnet å gjennomføre den nødvendige rehabiliteringen av Gamle Moss Vannverk.

Historien er nå vel ivaretatt for kommende generasjoner, vi er stolte og takknemlige for den tillit vi er blitt vist i vår streben etter å ivareta en liten, men viktig del av utviklingen av Moss som industriby.

I det etterfølgende er det lagt ved en rekke fotos av prosjektet, både før og etter rehabiliteringsarbeidene.

Moss 20.08.2020

Bengt Arild Hermansen
Prosjektleder

Vannverket medio januar 2019

Vannverket medio juli 2020

Transformatorrommet før oppussing

Transformatorrom ferdig oppusset

Pumperom med trykktanker før rehabilitering.

Pumperom med trykktanker ferdig rehabilitert

Fasadeskader på vestvegg

Fasadeskader på nordvegg

Ferdig restaurert vestvegg

Ferdig restaurert nordvegg

Gamle Moss Vannverk anno 2020